ЗАТВЕРДЖЕНО

Розпорядження голови
обласної державної
адміністрації –
начальника обласної
військової адміністрації
_____ № _____

Обласна цільова соціальна програма підтримки молоді на період до 2030 року

Загальні положення

У Рівненській області чисельність молоді віком від 14 до 35 років традиційно становила вагому частку населення і виступала активною складовою сучасного суспільства. В області існує сталий позитивний досвід реалізації регіональної молодіжної політики. За результатами виконання попередніх обласних програм підтримки молоді забезпечено впровадження інструментів щодо участі молоді у процесах ухвалення рішень, розвиток молодіжної роботи в громадах, розбудову мережі молодіжних просторів, функціонування комунального закладу «Рівненський обласний молодіжний пластовий вишкільний центр» Рівненської обласної ради, а також реалізацію програми «Молодіжний працівник».

Водночас сучасна регіональна молодіжна політика формується в умовах глибоких трансформацій. Триваюча збройна агресія Російської Федерації проти України, масова міграція, соціально-економічна нестабільність, невизначеність майбутнього та демографічна криза створили нову соціальну реальність, в якій молодь Рівненщини опинилася в епіцентрі складних випробувань.

За оцінкою Інституту демографії та проблем якості життя Національної академії наук, чисельність молоді в Україні за два роки скоротилася із 9,97 млн. осіб у 2022 році до 7,65 млн. осіб у 2024 році, а до 2030 року вона може знизитися до 5 млн. осіб. Цей загальнодержавний тренд безпосередньо позначається на демографічних показниках Рівненської області. З огляду на це, колишній базовий показник, за яким молодь становила майже 30 відсотків населення області, зазнає суттєвого скорочення, що загрожує втратою людського капіталу регіону.

Проблеми, які потребують нагальної уваги та розв’язання:

низький рівень участі молоді у суспільному житті, в діяльності інститутів громадянського суспільства, волонтерських ініціативах та у процесах ухвалення рішень на рівні територіальних громад;

зростання психоемоційного навантаження, погіршення стану ментального здоров'я молоді, високий рівень тривожності та депресивних станів, зумовлених наслідками війни;

зростання рівня безробіття серед молоді, фрагментарність і нерівномірний доступ до програм професійної орієнтації, розвитку навичок та розрив між освітньою підготовкою молоді й актуальними потребами локального ринку праці;

низький рівень поінформованості молоді про свої права, обов'язки та можливості для розвитку власного потенціалу, а також недостатній рівень фінансової, цифровізаційної та медіаграмотності;

недостатній рівень внутрішньої та міжнародної мобільності молоді;

низький рівень підготовки молоді до сімейного життя та відповідального ставлення до планування сім'ї в умовах демографічної кризи;

низький рівень соціалізації, реінтеграції та адаптації у суспільстві молоді, яка проживає у складних життєвих обставинах, вразливих груп, внутрішньо переміщених осіб (ВПО) та молоді з числа учасників бойових дій та їхніх сімей.

Основні причини виникнення проблем:

військова агресія Російської Федерації проти України, руйнування звичного життєвого простору та високий рівень еміграції молоді за кордон і міграційних настроїв у молоді, яка залишається в області;

несистемний підхід до вирішення питань молоді та недостатнє врахування потреб, інтересів і можливостей різних груп молоді залежно від статі, віку та місця проживання в межах сільських, селищних чи міських територіальних громад;

недостатній рівень співпраці та міжсекторальної взаємодії органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування з інститутами громадянського суспільства, установами, що працюють з молоддю, та бізнес-сектором;

недостатня результативність профілактики негативних явищ, низький рівень відповідального ставлення молоді до власного здоров'я (фізичного та ментального);

обмежені можливості для проведення змістовного дозвілля, недостатня кількість інклюзивних, безбар'єрних молодіжних центрів, просторів та клубів за місцем проживання;

недостатня кількість компетентних фахівців, які працюють з дітьми та молоддю в умовах збройної агресії та післявоєнного відновлення, та брак програм підготовки, орієнтованих на емоційне відновлення.

Мета Програми

Метою Програми є формування у молоді як стратегічної складової людського капіталу Рівненської області усвідомленого відчуття належності до українського суспільства, розвиток її життєстійкості в умовах сучасних викликів,

підвищення спроможності інститутів громадянського суспільства та створення сприятливих інституційних, економічних і безпекових можливостей для особистісної самореалізації, працевлаштування та реемігрції молоді в межах області.

Шляхи і способи розв'язання проблем

Існує два способи розв'язання проблем у сфері молодіжної політики.

Перший спосіб полягає у збереженні традиційного підходу до молодіжної політики, що спирається на дійсні механізми та мінімально запроваджує нововведення. Такий підхід не усуває розрив між сучасною практикою реалізації молодіжної політики та нормативним регулюванням і не відповідає потребам молоді. Цей варіант характеризується низькою гнучкістю та обмеженою адаптивністю, складними процедурами ухвалення рішень, що уповільнює процес змін і призводить до формального здійснення заходів без урахування нових викликів. Він поглиблює фрагментарність молодіжної політики через слабку координацію дій між державними органами, органами місцевого самоврядування та іншими заінтересованими сторонами, веде до нерегулярного моніторингу потреб молоді (переважно за кількісними показниками без якісної оцінки впливу), а також зумовлює низький рівень залучення молоді до процесу ухвалення рішень, що знижує довіру до публічної влади.

Другим є альтернативний спосіб, який є оптимальним для розв'язання існуючих проблем та впроваджується в межах цієї Програми. З метою підтримки, масштабування досягнень і подолання сучасних викликів реалізація молодіжної політики на Рівненщині вимагає впровадження оптимального підходу, який полягає у запровадженні централізованого та водночас гнучкого управління на національному, регіональному та місцевому рівнях. Така модель забезпечує ефективну координацію дій, постійний моніторинг та аналіз результатів виконання Програми і здійснення заходів відповідно до визначених пріоритетів.

Запровадження оптимального підходу дасть змогу уникати дублювання та фрагментації зусиль, підвищувати довіру молоді до ухвалених рішень, створювати умови для цілісного розвитку молодих жінок і чоловіків із урахуванням їх реальних потреб на різних етапах дорослішання, а також забезпечить інклюзивність та адаптацію заходів відповідно до потреб різних категорій молоді. Такий підхід забезпечує системність, адаптивність і стійкість молодіжної політики, сприяє сталому фінансуванню, передбачає поєднання обмежених ресурсів держави та місцевих бюджетів із підтримкою міжнародних партнерів.

Реалізація цього підходу ґрунтується на базових принципах:

безпосередня участь молоді у прийнятті рішень і формуванні молодіжної політики на всіх рівнях;

партнерство та міжвідомча і міжсекторальна взаємодія державних органів, органів місцевого самоврядування, суб'єктів молодіжної роботи, інститутів громадянського суспільства, міжнародних організацій, представників роботодавців і соціально відповідального бізнесу;

застосування гнучких інструментів, зокрема цифрових рішень, розвиток молодіжної роботи і посилення ролі неформальної освіти.

З метою раціонального використання ресурсів зусилля концентруються на таких пріоритетних завданнях:

1. Розширення участі молоді в суспільному житті та зміцнення соціальної згуртованості:

розширення доступу молоді до формування, реалізації та моніторингу молодіжної політики на всіх рівнях, зменшення бар'єрів для участі молоді в суспільному житті;

сприяння утворенню та розвитку молодіжних консультативно-дорадчих органів (молодіжних рад), органів учнівського та студентського самоврядування у громадах області;

надання в установленому порядку інституційної та фінансової підтримки для реалізації проєктів молодіжних та дитячих громадських організацій, залучення молодих людей, які не є членами громадських об'єднань, до загальних програм;

впровадження громадянської освіти, освіти з прав людини, підвищення рівня громадянських компетентностей, формування стійкого усвідомлення належності до українського суспільства;

підвищення спроможності організацій, які залучають до своєї діяльності волонтерів, здійснення навчання їхніх представників та розвиток культури волонтерства серед дітей та молоді;

розвиток скаутського, молодіжного та дитячого громадського рухів, зокрема забезпечення системної діяльності комунального закладу «Рівненський обласний молодіжний пластовий вишкільний центр» Рівненської обласної ради;

застосування електронних форм демократичного врядування (петиції, запити, різноманітні форми громадських бюджетів участі тощо);

формування у молоді готовності до виконання громадянського обов'язку з захисту України, виховання толерантного ставлення, взаємоповаги та необхідності протидії дезінформації й вербуванню для вчинення деструктивних дій.

2. Розвиток стійкості, безпечного середовища та психоемоційного благополуччя молоді:

впровадження заходів, спрямованих на формування в молоді емоційної регуляції та життєстійкості, зміцнення ментального здоров'я (включаючи надання психологічної допомоги), подолання відчуття депресії, тривожності й паніки в умовах війни;

підвищення рівня обізнаності про ефективні способи взаємодії батьків і підлітків, посилення відповідального ставлення до планування сім'ї, підготовки до сімейного життя та розвитку відповідального батьківства;

утвердження здорового способу життя, формування культури відповідального споживання та відповідального ставлення до власного здоров'я, безпеки життєдіяльності й збереження репродуктивного та сексуального здоров'я;

регулярне залучення молоді до спорту та рухової активності, профілактика й протидія розповсюдженню вживання психоактивних речовин, алкоголю, тютюну, продуктів із вмістом нікотину та інших форм залежності.

3. Сприяння самореалізації та економічній спроможності молоді:

залучення молоді до заходів з формальної та неформальної освіти, спрямованих на розвиток професійних компетентностей, які відповідають вимогам сучасного ринку праці Рівненщини;

зменшення розриву між освітньою підготовкою молоді та актуальними потребами ринку праці, посилення співпраці органів влади й місцевого самоврядування з представниками роботодавців і бізнес-сектором;

формування у молоді розуміння потреби навчатися впродовж життя, розвиток лідерських навичок (саморозвиток, міжособистісні стосунки та суспільна відповідальність);

формування культури підприємництва, розвиток інноваційного потенціалу, молодіжного та соціального підприємництва з підтримкою молодіжних стартапів, креативних індустрій та новітніх технологій;

підвищення рівня фінансової грамотності, конкурентоспроможності молоді, здійснення консультування щодо професійного й кар'єрного розвитку, вивчення STEM та STEAM-дисциплін, стимулювання молодих вчених;

ознайомлення молоді з процесами державотворення, діяльністю органів публічної влади та популяризація професії державного службовця й посадової особи місцевого самоврядування;

підвищення рівня мобільності молоді шляхом здійснення обмінів у межах України та у партнерстві з іншими державами.

4. Підвищення інституційної спроможності, розвиток цифровізації та підтримка окремих категорій:

розвиток молодіжних центрів і просторів, підвищення рівня їх спроможності та забезпечення їх функціонування як інклюзивного, безбар'єрного середовища для підтримки молоді обох статей;

підготовка фахівців, які працюють з дітьми та молоддю, підвищення рівня їхньої кваліфікації у сфері молодіжної політики, зокрема в рамках програми «Молодіжний працівник», із урахуванням підходу, орієнтованого на емоційне відновлення в умовах збройної агресії та післявоєнного відновлення;

розвиток цифровізації молодіжної роботи, залучення молоді до програм розвитку цифрової грамотності, медіаграмотності, знань і навичок з кібербезпеки та безпечної поведінки в онлайн-просторі;

розвиток міжнародного молодіжного співробітництва, інтеграція української молоді у світову та європейську молодіжну спільноту, взаємодія з молоддю української діаспори та закордонними українцями;

розробка інструментів для стимулювання реемігрції молоді, яка вимушено опинилася за кордоном, та її повернення у територіальні громади Рівненської області;

забезпечення умов для рівної участі всіх груп молоді у суспільному житті, поширення толерантності, запобігання стереотипам, протидія мові ненависті та дискримінації за будь-якими ознаками;

комплексна соціалізація, реінтеграція та адаптація соціально вразливих груп молоді: учасників бойових дій та їхніх сімей, внутрішньо переміщених осіб (ВПО), молодих осіб з інвалідністю, підлітків із сімей у складних життєвих обставинах (СЖО), випускників інтернатних закладів, осіб із різними видами залежностей та громадян, що звільнилися з місць позбавлення волі.

Планування та виконання будь-яких регіональних чи місцевих програм або проєктів для молоді має здійснюватися із забезпеченням обов'язкової участі молоді та на основі досліджень її потреб, очікувань і бачення, проведених на всіх рівнях формування та реалізації молодіжної політики, із урахуванням особливостей територіальних громад, сіл, селищ і міст Рівненської області.

Прогнозні обсяги та джерела фінансування Програми наведено в додатку 1.

Завдання і заходи

Завдання і заходи з виконання Програми, спрямовані на розв'язання визначених проблем і досягнення мети Програми, наведено в додатку 2.

Координацію міжвідомчої та міжсекторальної взаємодії щодо реалізації пріоритетів Програми здійснює структурний підрозділ Рівненської обласної державної адміністрації відповідно до функціональних повноважень.

Програму передбачається виконати протягом 2027-2030 років.

За результатами оцінки ефективності виконання Програми в разі потреби може проводитися перегляд її пріоритетних завдань і заходів, а також перерозподіл у межах Програми обсягів видатків на їх виконання.

Очікувані результати, ефективність Програми

Виконання Програми дасть змогу забезпечити:

збільшення частки молоді, яка бере участь у заходах, спрямованих на розширення доступу молоді до формування молодіжної політики, залучення її до

громадської, волонтерської діяльності та зміцнення соціальної згуртованості, - не менше ніж на 20 відсотків до 2030 року;

збільшення частки молоді, яка спілкується українською мовою в усіх сферах життя (у сім'ї, на роботі, під час навчання, із друзями), - не менше ніж на 2 відсотки щороку;

збільшення частки молоді, долученої до заходів, спрямованих на розвиток стійкості, безпечного середовища, ментального здоров'я та психоемоційного благополуччя, - не менше ніж на 6 відсотків щороку;

збільшення частки молоді, зокрема підлітків та молодих сімей, які беруть участь у заходах, спрямованих на формування в молоді емоційної регуляції та життєстійкості, підвищення рівня обізнаності про ефективні способи взаємодії батьків і підлітків, - не менше ніж на 6 відсотків щороку;

збільшення частки фахівців, які працюють з дітьми та молоддю і підвищили рівень своєї кваліфікації у сфері молодіжної політики, зокрема в рамках програми «Молодіжний працівник», із урахуванням підходу, орієнтованого на емоційне відновлення, - не менше ніж на 4 відсотки щороку;

зменшення частки молоді віком 15–24 роки, яка не працює, не навчається і не набуває професійних навичок (група NEET), - не менше ніж на 1,5 відсотка до 2030 року;

збільшення частки молоді віком 18–35 років, яка провадить підприємницьку діяльність або має власну справу (є самозайнятою), - до 13 відсотків загальної чисельності відповідної вікової групи до 2030 року;

збільшення частки молоді, яка бере участь у заходах з розвитку цифрової грамотності, медіа грамотності, знань і навичок з кібербезпеки та безпечної поведінки в онлайн-просторі, - не менше ніж на 7 відсотків щороку;

збільшення частки молоді, яка бере участь у заходах, спрямованих на популяризацію креативних індустрій, інноваційної діяльності та новітніх технологій, - не менше ніж на 10 відсотків до 2030 року;

збільшення кількості молодіжних центрів і просторів, що функціонують як інклюзивне, безбар'єрне середовище для підтримки та розвитку молоді, працюють з вразливими категоріями молоді та збільшення кількості молодих вчених.

Процес виконання Програми передбачає проведення щороку моніторингу за станом її виконання на основі даних, структурованих за статтю, віком та місцем проживання молоді.

Обсяги та джерела фінансування

Видатки на виконання Програми здійснюватимуться за рахунок коштів обласного бюджету Рівненської області та місцевих бюджетів територіальних громад у межах загальних асигнувань, передбачених головним розпорядникам бюджетних коштів — виконавцям відповідних заходів Програми на відповідний

бюджетний період, а також за рахунок залучення коштів міжнародної технічної допомоги, інших джерел, не заборонених законодавством.

Обсяг видатків, необхідних для виконання Програми, визначається щороку з урахуванням можливостей обласного та місцевих бюджетів під час формування їхніх показників на відповідний рік.

Начальник управління у справах
молоді та спорту Рівненської ОДА **Віталій ЛІПСЬКИЙ**